

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
— INAPOIAZĂ. —

Unirea

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei

Pe 6 luni . . . 20 Lei

Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Nunțul papal

din București, Escelența Sa Francisc Marmaggi sosește mâine la Blaj. Trimisul Sfântului Scaun al Romei, ministrul său plenipotențiar pe lângă M. Sa Regele Ferdinand, vine mâine la Blaj, pentru a ne face să simțim mai nemijlocit puterea de viață a stejarului milenar, care este Roma papală, și pentru a culege, la rândul său, mângâierile ce i-le poate da inflorescența plâpândă a bisericii noastre, care abia acum începe să se înviorozeze mai cu deadinsul de sucul dătător de viață al acestui falnic stejar.

Unirea noastră religioasă cu Roma sfântului Petru, dătează de mult. Cu toate acestea legăturile de credință, cari de atâta vreme ne leagă de puținica organizație religioasă a Romei, am putea spune, că nu mult s'au schimbat, rămânând aproape aceleași, cari au fost la 1700. Dar, firește, aici nu ne gândim la cele patru puncte, cu cari ne-am refăcut atunci adrențitul crederii, nici chiar la întreaga dogmatică nouă vestmânt religios pe care-l îmbrăcăm — fiindcă, o vede oricine, pe terenul aprofundării tainelor acestui vestmânt am făcut progrese enorme! —, ci ne gândim la intensitatea mișcării ce trebuia să se resimtă în viața sufletului, pe care-l acoperea vestmântul cel nou. Viața harului supranatural, cuprinsă în credința activă care mută și munții, în nădejdea care nu pierde un singur moment contactul cu farul luminos al fericirii promise, și mai ales în căldura dragostei, care ne ridică sfinți pe altare, — nu mult a sporit în tot timpul acesta.

Vina n'o poartă însă biserica aceasta și cu atât mai puțin Roma papală, centrul de viață al bisericii Domnului. Situația noastră de azi se explică fără de rest din împrejurările, între cari s'a scurs istoria unirii noastre bisericești. În luptă necurmată cu ceie atentau la existența ființei noastre naționale, biserica română unită a fost nevoită a cheltui aproape toată energia sa în pararea loviturilor, cari îi veneau din latură această. Și pe acest teren a realizat atâta, încât românismul întreg și l-a făcut tributari!...

De-acuma scena se schimbă. Puterea Romei, aceeași și astăzi ca ieri și până în veci, ne va servi de acum în altă direcție: pentru apropierea sufletului acestei biserici de inima Domnului. Vișoarea timerească cu care pornește pe drumul acesta, este pentru noi, și poate fi pentru oricine, o garanță sigură, că nu mici lucruri se vor realiza în viitor, cu ajutorul Domnului, în sinul acestei biserici.

Cu aceste nădejdi, și cu numele acestor credințe, plecăm steagul dragostei noastre nefășărite în fața înaltului oaspe care ne vine la Blaj. Pe pământul României a intrat de mult trimisul Sfântului Scaun, El a atins chiar și teritoriul bisericii noastre, dar în inima acestei biserici, și — pentru ce n'am spune-o și asta? — în inima neamului însuși, El va pătrunde abia mâine, când va intra în catedrala noastră din Blaj. Tindra fieră a Romei va primi mâine pe iubitoarea sa maică și suntem siguri, că în această primire nimic nu va putea turbura îmbrățișarea lor caldă.

Nici mâine și nici altădată!

Vorbe răsperate.

Clerul eparhiei Lugojului a adus în sinodul său din 17—8 Maiu c. o moțiune din cele mai luminoase, care fixând cu putere atitudinea bisericii noastre față de problemele mari bisericești la ordinea zilei, merită să fie publicată la acest loc de frunte. E bine, ca aceste »vorbe răsperate« să fie auzite cât mai departe.

Iată ce ne spune Lugojul unit:

Sinodul eparhial al diecezei române unite a Lugojului în ședința publică de Marți 17 Maiu 1921, în conformitate cu rezoluțiunile emise de adunările parohiale și protopopești ale diecezei, cu unanimitate decide următoarele.

1. Constată cu multă mângâiere, că dela ultimul sinod diecezan ținut acum 2 ani, *ideul național*, a cărui lumină prin biserica unită cu Roma a răsărit Românilor, și-a primit întruparea prin încheierea definitivă a acelei Româniilor-mari, pentru a cărei înfăptuire au suferit marii mucenici ai acestei biserici! Iși exprimă totuș durerea, că frontierele țării nu pot cuprinde în sine pe toți fiii neamului, ci o parte din frații noștri s'au rămas sub stăpânire străină. Constată apoi, că conform experiențelor celor 2 ani, consolidarea internă a țării nu se poate face fără asigurarea deplină a acelor temelii, pe cari porțile iadului nu le vor birui; fără adevărată credință și moralitate.

2. În loc de a se merge spre aceasta consolidare, mai necesară țării, decât orice, cu durere se constată, cum, contrar principiilor isvorite dintr'un înalt idealism național și depuse în actul Unirii dela A.-Iulia despre »egala îndreptățire și deplina libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat«, contrar democrației, care nu permite privilegiu, unii dintre fiii neamului, lipsiți de adevărată credință, prin tendința lor de-a asigura dominațiunea unei biserici în stat, provoacă desbinarea neamului, lupta între frați, menită a da larg teren pescutorilor în turbure, și — spre marea bucurie a vrăjmașilor neamului — a împiedeca consolidarea democratică a țării, ba a provoca și eventuale interveniri externe.

Protestează cu toată tăria împotriva acestor porniri și declină dela sine toată răspunderea pentru lupta confesională, mai ales aici în Banat, unde biruința românismului asupra ortodoxiei slavobizantine numai bisericii române unite se poate mulțumi!

3. Sinodul declară, că ține cu tărie la dreptul bisericii noastre de-a fi considerată în perfectă egalitate cu ori care biserică din țară. Protestează deci împotriva tuturor încercărilor de-a se desconsidera această biserică, fie prin autoritățile civile, fie prin armata română, care cu atâta dor și drag am așteptat-o.

4. Protestează împotriva ideii și încercării nesocotite de-a se ademeni fiii acestei biserici la întoarcere în sinul bisericii »ortodoxe«. Românii uniți, dela vlădică până la opincă, nu numai că nu pot uita trecutul de glorie națională al acestei biserici, nu numai că nu vor

rupe iarăși legătura religioasă și culturală, întreruptă printr'un fatal destin, acum 900 ani și reluată acum 2 veacuri cu frații noștri întru latinătate, ci dimpotrivă: sunt convingși, că neamului nostru nu i-se rezervă o mai mare primădie, decât tradiția religioasă a pravoslavniciei tuturor dușmanilor săi și viitorul numai așa li va fi asigurat, dacă întreg se va pune în cea mai strânsă legătură cu apusul latin, care legătură presupune comunitatea celui mai nobil sentiment, care e religiunea.

5. În act cu multă mâhnire sufletească de campania nejustificată, pornită contra realizării unui elementar drept al bisericii noastre, de a-și aranja situația în cadrele unui concordat între sf. Scaun și Regele României întregite. Protestează mai ales împotriva încercărilor, de-a prezenta proiectul de concordat ca un atentat al Vaticanului la ființa noastră națională, întunecându-se adevărul istoric, că în cadrele legăturii cu Roma creștină și latină biserica unită a putut să poarte steagul naționalismului român mai strălucitor, mai nepătat, decât oricare altă biserică; și nu ea a fost, care asemenea trestiei, s'a plecat la toate vânturile, fie în cauza școalelor, fie în altă cauză, unde se cerea demnitate națională.

Cere factorilor hotărâtori ai țării, ca în interesul neamului și în conștiința răspunderii față de țară, să lăse toate măsurile, pentru asigurarea drepturilor bisericii noastre, prin încheierea cât mai grabnică a concordatului cu sf. Scaun. În cadrele acestui concordat cere înființarea acelor instituțiuni, a căror ființă între împrejurările schimbate constituie o condiție primordială pentru existența și validitatea bisericii noastre! Astfel: înființarea unei mitropolii la București și a unei episcopii la Baia-mare, nu ca un favor nou făcut bisericii catolice, ci în locul celor 2 episcopii de rit latin cari se suprimă; facultate teologică la universitatea din București; organizația autonomă a bisericii noastre prin clerici și mireni; retrocedarea fondului religios catolic în folosința bisericii catolice; regularea patronatelor și a tuturor chestiilor de drept public bisericesc.

6. Sinodul roagă pe P. S. D. episcop diecezan, ca moțiunea de față să binevoiască a o prezenta guvernului român, Corpurilor legiuitoare și să binevoiască a interveni până la treptele Tronului. Roagă înaltul Corp episcopesc, ca să facă toți pașii necesari pentru asigurarea drepturilor, pe cari biserica noastră și-le reclamă, nu în temeiul unor tratate internaționale, ci în temeiul frățietății, a dreptății și a viitorului acestui neam. În dreapta lor luptă, Arhierilor noștri, cler și popor le va sta în ajutor ca o falangă puternică, căci vechea vorbă a românului zice: »patria și dreptul meu«; și Românul din dreptul său nu lasă, măcar »cerul de ar cădea asupra lui!«...

Câteva date biografice referitoare la nunțul apostolic. Escelența Sa Francisc Marmaggi, s'a născut la Roma în 1876 dintr'o familie foarte bună. Simțindu-se chemat la preoție, intră în seminarul roman, unde își face studiile liceale, fiind totdeauna în fruntea clasei. Ca doctor în filosofie trece la teologie unde se distinge mai ales prin darul oratoriei și o mare pietate. Terminând studiile teologice, ia doctoratul în teologie. Ca preot tânăr sfințit în 1900 studiază drepturile, obținând diploma de doctor atât în dreptul canonic cât și în dreptul civil. Pe lângă acestea mai obține și diploma cursului de literatură înaltă, înființat de papa Leo XIII la universitatea sf. Apolinar.

După terminarea studiilor este numit foarte curând profesor de filosofie la institutul unde învățase (sf. Apolinar) și oficial al sf. Penitențiarului. Aici nu rămâne însă multă vreme, pentru că Mgr Gasparri, actualul Cardinal și secretar de stat al Vaticanului, l-a luat lângă sine la Congregația afacerilor extraordinare, unde tânărul Mgr ajunge subsecretar. În această calitate a luat parte la munca de pregătire și aranjare a noului codice de drept canonic, câștigând stima și deplina încredere a Sf. Părinte.

În mijlocul acestor multiple ocupațiuni oficiale, Mgr Marmaggi a găsit însă totdeauna timp și pentru credincioșii parohiei sale de naștere sf. Dorotea din Trastevere, unde a uscat multe lacrimi prin ajutoarele sale. Grija principală i-a fost aici tineretul, nădejdea viitorului. Pentru a putea fi mereu între tineri, a înființat oratoriul dominical din S. Giovannino della Molo, iar mai apoi cercul tinerilor „Mons Aureus”, care sub conducerea lui a luat o dezvoltare deosebit de impunătoare.

Între acești tineri, între cari foarte mulți orfani de războiu, l-a găsit numirea de nunțiu apostolic la București, întâmplată în vara trecută. Numirea aceasta, și ridicarea părintelui iubit la rangul de arhiepiscop, a produs nespusă bucurie la toți cari îi cunoșteau aptitudinile din totodată și multă durere la cei cari nu voiau să se despartă de dânsul.

La București a sosit în 17 Octomvrie

1920, unde după prezentarea scrisorilor de acreditare, a început numai decât pertractările pentru concordat, a cărei încheiere, ce nu mai poate să întârzie mult, va fi primul succes mai însemnat al carierei sale diplomatice.

Timbre pentru catedrală din Cluj.

Gazetele anunță, că „incurând se vor pune în aplicare timbrele de ajutor pentru clădirea catedralei ortodoxe din Cluj. Aceste timbre se vor lipi, timp de un an de zile, pe biletele de intrare la orice spectacol public din Ardeal, și costul fiecărui timbru va fi de 50 bani”.

Episcopie fără catedrală nu poate să fie, și astfel este foarte firesc, ca noua episcopie ortodoxă din Cluj să se gândească foarte serios la mijloacele necesare pentru clădirea unei catedrale, care să poată sta alături de alte biserici ale Clujului, ori chiar să-le întrecă. Românii ortodoxi din această eparhie și chiar din țara întregă, sunt chiar datori să caute toate mijloacele pentru a-și ridica în mijlocul lumii încă atât de străine de sufletul neamului nostru, un loc de închinare, care să impună respectul cuvenit, legii pe care-o slujește. Așa vom face și noi Românii uniți — și ne va fi datoria s'o facem — când episcopia unită din Cluj, ori din oricare alt centru, va fi un fapt împlinit.

Și de-o parte și de alta se pot cere ajutoare de oriunde și vor fi destui Români, cari, pentru a sprijini o operă românească, nu vor suprima obolul pe care pot să-l dea, pe motivul că nu aparțin credinței religioase care li-l cere. A impune însă acest lucru, în orice formă, unui străin de legea căreia vrea să-i servească o catedrală, și mai ales cuiva care se întâmplă a fi de alt neam decât cel românesc, este absolut inadmisibil. De aceea nu putem crede, că știrăa gazetelor noastre din Cluj ar corespunde adevărului. Niciodată guvernul nu va putea impune legal o astfel de taxă, iar fără de autorizarea guvernului, evident, că ea nu se poate percepe.

Timbrul de ajutor de care se vorbește poate fi cel mult un timbru încuviințat de guvern, de natura timbrului cultural N. Iorga, ori a altor timbre similare, care se va putea pune

în vânzare pentru ceice vor voi să-l utilizeze, nici decât însă nu va putea să fie impus, și mai cu seamă nu singur pentru Ardeal. Ilegalitatea unei astfel de dispoziții ar fi atât de evidentă, și ar provoca un resens atât de unanim, încât ni-se pare că ea nici la un caz nu se poate produce.

Și totuși... cine știe!

Din Secuime.

— Câteva date statistice. Stările religioase. Instalarea noului preot din Homorod-Almaș.—

Dintre județele din Ardeal județul Odorhei reprezintă, numericeste, cea mai mică populație română și cea mai compactă masă de secui.

La anul 1761, în legătură cu un anumit diferend iscat între gr. or. și gr. cat. guvernul din Viena a ordonat recensământul românilor din acest județ. În urma acestui recensământ, s'au găsit în județ 405 familii gr. or. și 378 gr. cat., care trăiau împrăștiate în 99 comune. La anul 1870 și 1876 s'a dispus prin lege anexarea la acest județ a comunelor săsești-românești: Drass, Jimbor, Beia și Archita cu peste 1000 locuitori Români.

Românii din aceste comune și sporul natural al celor 783 de familii dela mijlocul veacului XVIII, ar fi trebuit să dea către sfârșitul veacului trecut un număr de cel puțin 9—10,000 de Români în județul actual al Odorheiului. Cu toate acestea, după statistica maghiară din 1891 în întreg județul au fost 3191 Români, iar după cea din 1910 abia au mai rămas 2840.

Această decreștere nenaturală a populației românești constituie un fenomen ciudat numai pentru cei cari nu cunosc istoria frământărilor noastre din trecut. Pe noi, cari cunoaștem principiile cari au prezidat la construirea statisticilor maghiare, îndeosebi la recensământul populației, nu ne surprinde această decreștere. Ne surprinde, însă dureros faptul, că Românii din acest județ în mare parte au uitat limba cu desăvârșire, deși și această împrejurare, care purta în sine germenul desființării totale a elementului românesc în aceste părți, își are explicația sa tot în principiile ce steteau la temelie statului național maghiar unitar.

□ □ Foia „Unirii”. □ □

Cuvânt de deschidere

rostit de Preasfințitul episcop Valeriu al Lugojului, în sinodul eparhial ținut în 17—8 Maiu c.

Venerat Sinod,

Mântuitorul nostru Isus Hristos, după ce a petrecut trei ani cu ss. Apostoli și i-a învățat, înainte de a-și începe ss. patimi, și-a luat rămas bun dela dânsii, zicându-le între altele: „Amin, Amin grăesc vouă, că voi vă veți tângui, iar lumea se va bucura și voi vă veți întrista, ci întristarea voastră întru bucurie se va întoarce. Femea când naște întristare are, căci a sosit ceasul ei; iar dacă naște copilul, nu-și mai aduce aminte de scârbă, pentru bucuria căci s'au născut om în lume. Deci și voi, întristare acum aveți, ci iarăși vă voi vedea pe voi și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua dela voi. Și într'aceea zi pe mine nu mă veți întreba nimic. Amin, Amin grăesc vouă: ori ce veți cere dela Tatăl meu întru numele meu, va da vouă” (Ioan 16, 20—3).

Și noi iubitorilor Frați, deși bunul Dumnezeu ne-a ajutat, ca să ne adunăm toți cei de un sânge într'o țară mare sub înfăleapta cărmuire a Măiestății Sale Regelui nostru iubit Ferdinand I, suntem azi întristați nu numai pentru că pentru credința noastră suntem desconsiderați, bat-

jocoriți și chiar persecutați și pentru că cei mai mulți dintre frații noștri de acelaș sânge nobil roman sunt departe de credința adevărată, oi și pentru că „lumea” se bucură întru fărădelegi și nedreptate.

Trebuie însă să trecem peste durerile nașterii și atunci întristarea noastră iarăși se va întoarce întru bucurie. Pentru că e imposibil, iubitorilor Frați, ca bunul Dumnezeu, care de azi pe mâine a prăbușit împărățiile dușmane, cari ne țineau subjugati și ne-a împreunat pe toți Românii într'o singură împărăție liberă și independentă, să nu ne dea și darul credinței adevărate, ca cât mai curând să ne unim cu toții în credință cu capul văzut al s. biserici, cu urmașul adevărat al sfântului Petru. Iarăși ne va vedea pe noi Isus și cu darul său ne va conduce pe noi, cei cari suntem de viță și sânge Romani, înapoi la Roma eternă, de care dușmanii noștri seculari ne-au despărțit. Și cu atât mai ușor va fi aceasta, pentru că Bizanțul, când s'a rupt de Roma, spre a-și motiva ruperea, ce e drept, a stabilit câteva puncte de despărțire, dar credința poporului nu a cutezat să o schimbe și i-a lăsat și mai departe să se roage și să aducă jertfe pentru cei morți și să preamărească în cântări și rugăciuni pe sf. Petru ca cap văzut al bisericii și mai marele Apostolilor și pe următorii să-i în Scaunul Romei, ca pe niște sfinți și urmași legitimi.

Dar ca să ajungem la aceasta bucurie cu o oră mai înainte, e de lipsă Fraților, să ne

punem cu tot adinsul pe lucru, să ne apărăm din toate puterile s. biserică și credința noastră adevărată, să ne silim a propaga aceasta credință cu toate mijloacele legale și cinstite și să ne silim a deveni din zi în zi mai perfecți, unindu-ne tot mai strâns cu Domnul Nostru Isus Hristos.

Dreptaceea conform cu prescrierile ss. canoane și îndemnați de necesitatea zilelor, cu autoritatea Noastră Arhierescă convocat-am acest sinod diecezan, al IV-lea în ordine, ca să desbatem chestiunile de mare însemnătate, ce se vor pertracta în Conciliul provincial care, amăsurat hotărârii luate în Conferința episcopescă din 1 Martie a. c. se va ține în vara anului acestuia. Apoi să aducem hotărâri salutare pentru reforma noastră spirituală și pentru propagarea eficace a credinței noastre adevărate.

Și în special va trebui să ne ocupăm cu chestia școlară, ca din Conciliul provincial să putem da un răspuns hotărât la provocarea guvernului trimisă prin directorul general al școlilor din ministerul instrucțiunii, de-a ceda toate școlile cu toată averea și fondurile școlare, statului, și a ne da consimțământul, ca dela începutul anului școlar viitor să nu mai existe în România, decât școale de stat.

Din raportul, ce vi-se va prezenta, veți vedea, că din celea 73 școale primare ce avem, în anul acesta școlar funcționează 63 și pentru dotarea învățătorilor dela aceste 63 școale, ne trebuie la an 350.400 Lei, iar dacă ar primi și

Au venit însă evenimentele din 1914—8 și prohodul ce era să se cânte destul de curând la căpătâiul acestei mici fracțiuni a neamului nostru s'a schimbat într'un cântec de înviere, iar noaptea ce era să o îngroape pe vecie, s'a transformat într'un frumos răsărit de soare.

*

Comunele bisericești gr.-cat. din acest județ erau subordonate, în timpul din urmă, episcopiei din Hajdudorog, înființate în anul 1912. În anul 1919 a decedat unicul preot gr.-cat. din valea Homorodului, Ștefan Boeriu, la vârsta de 90 ani. Dar încă de pe când era de 30 ani îl părăsise puterile într'atâta, încât nu mai era în stare să-și îndeplinească misiunea, din care cauză apoi mulți credincioși au trecut parte la confesiunea rom. catolică parte la cea unitară, care pe aici e foarte răspândită.

Trecerea la alte confesiuni care începuse să ia proporții tot mai mari a determinat pe primpretorul plasei H. Ocland d. M. Cionca se ceară la 21 Noemvrie 1920 într'un memoriu, I. P. Sale d. mitropolit de Blaj un preot-misionar, spunând între altele că: »Pentru înlăturarea înaltei misiuni de a recăștiga pe cei pierduți, sau, cel puțin de a păstra pe cei rămași credincioși către biserică, — e de dorit să se găsească un preot cu duh, care, să păstorească pe acești Români cu grai străin«. I. P. Sa mitropolitul Dr. Vasile Suciu conștiu de importanța vitală ce reprezintă această chestiune religioasă-națională, a și trimis în luna Aprilie 1921 pe fostul preot militar păr. Octavian Hârșian în parohia matre Almaș, încredințându-i și toate fiutele din jur.

Actul instalării a avut loc în ziua Florii'or, fiind de față păr. protopop Gergely, funcționarii preturei în frunte cu primpretorul, învățătorul de stat din loc d. A. Popoviciu și mulțime de credincioși dintre cari mulți, veniți din comunele afiliate.

Pentru părțile noastre, această instalare de preot român, a fost o adevărată zi de sărbătoare. Pe urma ei trebuie să pornească munca grea, dar atât de frumoasă de apostolie creștină și românească, care în scurtă vreme sperăm să schimbe esențial stările puțin încântătoare din părțile noastre.

Correspondent.

Sosirea nunțiului papal.

Escelența Sa Francisc Marmaggi sosește mâine, Duminică dimineața, la orele 6.55 La gară va fi întâmpinat de o deputație a clerului gremial și de șefii administrației județene. Pe întreg parcursul drumului dela gară până la catedrală va fi ovaționat de credincioșii din Blaj și jur, precum și de elevii școlilor noastre. I. Preasfințitul mitropolit Vasile va primi pe înaltul oaspe, în fruntea clerului său, în fața catedralei. După o scurtă rugăciune, Nunțiul va descinde în palatul mitropolitan.

Liturghia solemnă, se va ținea la orele 9. După serviciul divin vor urma recepțiunile, după cari se va servi la mitropolie un banchet de gală, la care va fi invitat întreg clerul gremial și toate autoritățile.

La orele 17 se va da un concert, iar după concert la orele 18.30 elevii și elevele vor face în piață exerciții libere.

Luni, Escelența Sa va vizita instituturile de învățământ, iar după masă, la orele 15 va pleca, însoțit de I. Preasfinția mitropolitul, să vadă castelul orfanilor din Obreja. De aici va urma, tot cu trăsura, drumul spre Alba-Iulia.

Revistă bisericească.

Afară de chestiunile amintite în „revista bisericească“ din numărul trecut, *sinodul eparhial din Lugoj* a avut la ordinea zilei o întreagă serie de chestiuni. Din hotărârile aduse mai încreștăm următoarele: 1. Se enunță necesitatea punerii în funcțiune a reuniunii diecezane de misiuni. 2. Se hotărăște reînvierea reuniunii preoților adoratori. 3. V. Ordinariat e rugat ca în cadrele unei acțiuni literare a bisericii noastre să se îngrijească de editarea unor broșuri, cari să trateze câte un adevăr de credință, combătând aserțiunile sectarilor. 4. Sinodul obligă pe toți preoții la sprijinirea presei bune. Toți preoții sunt obligați să aboneze organele de publicitate cari apără inte-

resele bisericii noastre („Unirea“, „Unirea Poporului“ și „Cultura Creștină“), plătiind și restanțele de abonament din trecut. Asupra mișcării din parohie a presei bune este de a se face an de an raport periodic. 5. Până la finea anului 1921 sunt de a se înființa în toate parohiile reuniunile de femei, decretate în Consistorul plenar din 1912. 6. Impotriva sectelor religioase sunt a se lua toate măsurile. Pentru neglijențele de pe acest teren vor fi răspunzători nu numai preoții, ci și protopopii.

Asupra hotărârilor *sinodului diecezan dela Oradea-mare* vom da informații mai amănunțite în numărul viitor.

Din inițiativă particulară s'a făcut pentru *sinodul arhidiecezan* din 22 Iunie propunerea, ca „rugăciunile indatinat“ prescise în arhidieceză pentru colegii preoți repausați să se schimbe în obligamentul de a celebra pentru ei cel puțin câte o sf. liturghie. Este minimul de jertfă ce datorăm unul altuia.

Mgr Bonaventura Ceretti, *noul nunțiu papal la Paris*, abilul diplomat care a știut să salveze la tratatul de pace din Versailles în întregime punctul de vedere al Sfântului Scaun în ce privește articolul 438 al aceluia tratat (chestia misiunilor), va ocupa postul său abia la începutul lui Iulie. Că cine îl va înlocui în slujba atât de importantă de secretar al Congr. afacerilor extraordinare, pe care a avut-o până acuma, încă nu este cunoscut.

Sâmbătă, în 28 Maiu c., d. Jonnart, *noul ambasador at Franței la Vatican, a prezentat Papei literile sale de acreditare*. Primit cu multă atențiune în sala Tronului, d. Jonnart a spus între altele, că „guvernul republicei este fericit de a renoua legăturile cu Sfântul Scaun, fiind convins, că chestiunea păcii este în drept de-a aștepta mult dela puterea morală, în fața căreia se închină lumea întreagă. Guvernul său socotește de foarte prețioasă colaborarea pe care Sf. Scaun poate-o dee marelui opere de reconciliere a popoarelor

învățătorii noștri sporul de salar ce l-au primit învățătorii dela școlile de stat, dela mijlocul acestui an școlastic începând, avem lipsă pentru susținerea școlilor noastre existente de o sumă de 800.000 Lei anual.

Ne lipsesc datele statistice precise, dar aproximativ în dieceza noastră avem cam 15.000 copii obligați la școală; ca să fie toți instruiți, am avea lipsă de 300 învățători și pentru susținerea acestor școli și plățirea învățătorilor, am avea lipsă de 3.000.000 Lei.

În provincia noastră bisericească de Alba-Iulia și Făgăraș avem cam aproximativ 200—250 mii copii obligați la școală și am avea lipsă de circa 4—5 mii de învățători și pentru susținerea lor am avea lipsă de 40—50 milioane anual.

În România întreagă sunt cel puțin 2 milioane copii obligați la școală, pentru instruirea lor se recer cel puțin 40.000 învățători, iar pentru salarizarea acestora cel puțin 1/2 miliard de Lei; acum dacă mai adaugem cheltuelile statului cu zidirea școlilor, cu reparaturile, cu susținerea școlilor secundare, de specialitate și superioare, control etc., vedem, că întreg bugetul statului nu ar fi de ajuns pentru instrucțiune.

Trebue deci să ajungem la concluziunea, că în forma de azi nici statul, nici noi nu putem rezolva în mod satisfăcător instrucțiunea. Va trebui deci să aflăm o altă formă și după părerea Noastră, mai ușor s'ar rezolva, dacă în satele mai mici, unde preoții au mai puțin lucru, ar prelua dânsii instrucțiunea; iar la orașe, în comune

mai mari și unde se pot înființa școlile centrale sau cu mai multe puteri didactice, înființând ordul »Fraților școlari«, am preda instrucțiunea acestora.

Prin înființarea ordului »Fraților școlari« am primi puteri didactice de prima forță, cari și-ar dedica toată viața și toată puterea numai pentru creșterea și instruirea copiilor noștri, și îndestulându-se numai cu hrana și îmbrăcămintea modestă spesele s'ar reduce cu cel puțin 80—90 la sută. Dar atunci statul ar trebui să se îndestulească numai cu controlul învățământului și să abzică de statificarea școlilor.

În legătură cu chestia școlară, să ne ocupăm și cu chestia cântăreților bisericești, chiar și dacă nu se statifică școlile noastre, fiindcă azi între cei 63 învățători abia avem 10, cari au voace corespunzătoare de a face pe cantorul în biserică.

Această chestiune Ni-se pare mai ușor de rezolvat dacă vom întreprinde la înaltul guvern, ca să înființeze lângă școlile inferioare de meserii și de agricultură câte o catedră de cant bisericesc și tipic, ca în decursul celor 2—3 ani, cât ține cursul la aceste școli, tinerii, cari au voace bună, să fie bine instruiți în cântări, iar la finea cursului să poată face un examen înaintea comisiunii delegate de episcopia, pe a cărui teritoriu se află școala. Aceștia primind diploma de cântăreți, vor putea fi admiși în străină și dintre ei se vor putea alege cantori plățiți pe câte 3—5 ani așa, ca să mai poată fi

perândați și să emuleze în mărirea lui Dumnezeu.

Acestea chestiuni grele și de mare însemnătate pentru sf. noastră biserică ne fac a cunoaște, că avem mare lipsă să cerem întreprinderea sfinților lui Dumnezeu, ca să ne câștige pentru lucrările noastre ajutorul dumnezeesc, ca cât mai curând să putem cânta din tot sufletul: »Aceasta este ziua, care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ansa«. A cărei zori ni-se arată deja prin darul împărătesc primit dela urmașul legiuit al sfântului Petru, dela Preafericitul Părintele nostru Benedict XV. Pontificele Roman, care s'a îndurat a ne da 2 milioane Lire italiene spre a ne zidi și susținea un seminar la Roma pentru creșterea preoțimeii noastre.

Cu sfinții împreună să ne rugăm și noi Preasfintei Treimi: Tatălui, ca să ne dea darul înțelepciunii, Fiului, ca să ne trimită ajutorul său și Spiritului Sfânt, ca să ne împărtășească lumina cunoștinței, ca să putem aduce cele mai salutare hotărâri pentru înflorirea s. noastre biserici ca să fie stâlp neclătit al iubitei noastre patrie România-mare.

Cu acestea pregătindu-ne la rezolvirea problemelor mărețe, ce ne așteaptă activitatea, să pășim la lucru, spre care scop și declarăm de deschis Sinodul nostru diecezan al IV-lea: în numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului Sfânt. Amin.

intemeiate pe respectul dreptății și pe respectarea scrupuloasă a tratatelor internaționale". Pomenind apoi de cele 4300 de biserici franceze ruinate în cursul războiului, asigură pe sf. Părinte, că guvernul francez va continua să se dedice cu tot dinadinsul rolului de protector al creștinilor din Orient și din Extremul-Orient. Papa a răspuns, că „având Sf. Scaun și guvernul francez scopul comun de-a servi fericirea popoarelor, în punctul acesta pot să lucreze în cel mai deplin acord". L-a poftit apoi în sala bibliotecii sale, unde i-a acordat o audiență privată mai lungă.

Consiliul de miniștri din Belgia a ridicat *legațiunea belgiană de lângă Vatican la rangul de ambasadă*, pentru a arăta importanța extraordinară, ce-o are astăzi Vaticanul asupra mișcărilor, cari agită opinia publică a Europei, și chiar a lumii întregi.

Succesorul în secretariatul Propagandei al Mgr Laurenti, care în proximal consistor se va crea cardinal, va fi *Mgr Fumassoni Biondi*, delegat apostolic în Japonia.

Congresul „Tinerimei catolice italiene“ se va ține în zilele 3—11 Septembrie c., când se implinesc o sută de ani dela întemeierea acestei asociații. Roma va cuprinde din acest prilej un număr de până la 20.000 tineri-catolici din toate părțile lumii. Se spune, că probabil în legătură cu acest congres se va face și transportarea osemintelor lui Leo XIII din San-Pietro în bazilica sf. Ioan din Lateran.

Răspunzând unei interpelări, primul ministru sârb Pasici a declarat în scupștina din Belgrad, că „guvernul nu va permite în viitor supușilor străini să funcționeze ca preoți în Serbia. Școala și biserica vor fi naționalizate, iar profesorii și preoții de toate confesiunile vor trebui să fie supuși sârbi. Vom face excepție singur cu cele 9 comune aromânești din Macedonia, dar numai cu condiția ca și guvernul român să permită funcționarea școlilor și bisericilor sârbești din Banat“.

Gazetele anunță, că dl ministru Goga a făgăduit basarabenilor *înființarea unei facultăți de teologie la Chișineu*, adaugându-se treptat celelalte facultăți ale unei universități românești în capitala Basarabiei. — Avem și noi o promisiune veche pentru o facultate de teologie la București și ar fi bine să nu se uite de ea!

Facultățile teologice din Germania în frunte cu cea din Trier, sunt pe cale a lărgei cadrul studiilor la 12 semestre, dupăcum se prevede în noul Codice de drept al bisericii catolice.

— *Arhiepiscopia ortodoxă din Chișinău* e vorba să fie ridicată la rangul de mitropolie, dându-se două episcopii sufragane.

Luni, în 23 Maiu c., s'au început în catedrala din Rouen, serbările aranjate din prilejul *canonizării eroinei naționale franceze Ioana D'Arc*. Papa este reprezentat la aceste serbări prin cardinalul Granite di Belmonte.

Membrii directoriului și senatului șulușan au fost avizați telegrafic, că sesiunile se vor ține în 16 și 17 Iunie (Joi și Vineri), iar nu în 15 și 16, cum s'a tipărit în convocator.

Cereți pretotindeni „Unirea“!

Știri mărunte.

Redacțional. Pentru îmbulzire de material, în numărul acesta a trebuit să suprimăm »Săptămâna politică«.

Personale. I. Preasfințitul mitropolit Vasile s'a reîntors din București Marți în 7 Iunie pentru a putea prezidi în persoană lucrările directorului și senatului șulușan, convocate pe săptămâna ce vine. Prezența sa în Blaj e reclamată apoi și de pregătirile ce se fac pentru sinodul arhiepiscopial din 22 Iunie c.

— V. Ordinariat de Oradea mare a numit de membrii în comisiunea interdiecezană pentru îndrumarea învățământului religios dela școlile secundare pe păr. canonic *Dr. G. Miculaș* și pe păr. *P. Tâmbian*, directorul școlii normale. — Constituită astfel deplin, această comisie se poate apuca de rezolvirea importante probleme care-i incumbă.

— V. Ordinariat de Lugoj a reactivat pe păr. *Constantin Pop*, protopop emerit, numindu-l paroh II în *Petroșeni*.

— Au murit și se recomandă rugăciunilor Venerabilului Cler următorii preoți: *Moise Roman*, parohul Fărcădinului de sus (23 Aprilie), *Nicolae Bărbuș*, capelanul din Silaj (21 Maiu) și *Demetriu Pop*, parohul din Bălinț (28 Maiu), toți trei din eparchia Lugojului.

— **Concurse. V. Ordinariat arhiepiscopial publică**, cu termenul de 30 Iunie c., concurs la parohiile *Băișoara* și *Șutu*, (ambele în protopopiatul Indolului).

— V. Ordinariat de Lugoj publică concurs la parohiile *Silaj* și *Bălinț*, cu termenul de 31 Iulie c.

Examenul special teologic pentru profesorii de religie se va ține în Blaj în zilele de 27—8 Iunie c. Preoții, cari aparțin altor dieceze se pot supune acestor examene numai cu învoirea Ordinariatelor respective.

Locale. Măine, Dumineca sf. Părinți, va predica în catedrală, *I. Preasfințitul mitropolit Vasile*.

— Dumineca trecută, în 5 Iunie c., școlile din Blaj au aranjat o frumoasă serbare pentru a comemora *aniversara centenară alui Vasile Alexandri*. A vorbit cu căldură d. prof. Coriolan Suci, mai mulți elevi au declamat poezii, iar corul liceului de fete și al școlii normale au cântat piese de Alexandri.

— La Ispas, 9 Iunie, s'a prăznuit cu demnitate *amintirea eroilor*. La sf. liturghie la care au participat toate autoritățile locale, a pontificat însuși *I. Preasfințitul mitropolit Vasile*. S'a făcut apoi un pios pelerinaj la morminte, unde s'a ridicat o rugăetune pentru cei morți în războiul desrobitor (păr. A. C. Domșa), vorbind păr. profesor Dr. Augustin Tătar, care a știut să încălzească întreaga asistență pentru virtuțile și eroismul celor dispăruți.

Serbări școlare la București. Societatea „Tinerimea Română“ de sub conducerea dlui *N. Dumitrescu* a aranjat și anul acesta (în 1 și 2 Iunie c.) o întreagă serie de serbări școlare, la care au participat mii de elevi și eleve din toate colțurile României. Ele s'au ținut în prezența Suveranilor. Școlile noastre din Blaj încă au trimis o mică ceată, care s'a întors cu cele mai frumoase amintiri.

O pildă vrednică de urmat este donațiunea de 5000 lei făcută de d. *Dr. George Popescu*, avocat în Cluj, care beneficiază în tineretă de burse din »fundațiunea Hirsch«, a ținut să replătească acest ajutor, punând suma de mai sus la dispoziția Ordinariatului nostru arhiepiscopial.

Dela Academie. Marele premiu Năsturel de 12 mii lei a fost acordat dlui *Liviu Rebreanu* pentru romanul său intitulat

„Ion“, al cărui subiect este luat din viața ardelenească din jurul Năsăudului.

— Săptămâna trecută, s'a făcut, cu solemnitatea obișnuită, *primirea membrului ordinar d. G. Bogdan-Duică*. Discursul de recepție a tratat despre Titu Maiorescu, a cărui scaun îl ocupă. Răspunsul Academiei l-a dat d. Sextil Pușcariu.

— Vineri, în 3 Iunie, Academia a comemorat *centenarul nașterii lui V. Alexandri*. A vorbit d. G. Bogdan-Duică despre cultul marelui poet național.

— Dumineca trecută, 5 Iunie c., Academia a comemorat *centenarul lui Tudor Vladimirescu*, în prezența M. S. Regelui și a principelui Carol, noul membru de onoare. Figura și activitatea lui Tudor a fost infățișată din partea dlui N. Iorga.

Escursia italiană a studenților dela academia comercială din București, a contribuit foarte mult la cimentarea legăturilor dintre aceste două neamuri, atât de înrudite și totuși atât de puțin cunoscute. Studențimea română, care a vizitat Napoli, Roma, Venezia, Milano, Torino și Geneva, a fost primită pretutindeni cu multă căldură italienească, căreia ai noștri, durere, n'au putut să-i răspundă decât franțuzește. O dovadă și asta de puțină legătură sufletească din trecut cu poporul italian.

● **Știre de neerezut.** Gazetele aduc știrea, că școlile confesionale primare și secundare din Bucovina ar fi fost statificate. O dăm cu toată rezerva, adaugând chiar, că nu putem crede să fie adevărată.

Bibliografie.

— **An apărut:**

Virgil Pop, Glasul Unirii. Ediția II. (Biblioteca „Să fie lumină“ Nr. 1). Lugoj 1921. Prețul?

Editura »Sionul Românesc« începe seria broșurilor sale anunțate cu retipărirea vechilor gânduri, astăzi atât de actuale, ale păr. Virgil Pop, care cere »o singură biserică românească cu organizație dependentă de scaunul dela Roma«. Ea este o broșură mică de abia 20 pagini, dar vrednică a fi pusă în mâna tuturor Românilor. Preoțimea noastră va răspândi-o de sigur cu râvnă de apostoli. Este o datorie.

M. Theodorian-Carada, Norocul lui Iani. Roman. București 1921. Editura Gutenberg. Prețul 850 lei.

Romul Simu, Propaganda noastră culturală. Sibiu 1921. Editura Asociațiunii.

Este o broșură de 43 pagini, în care autorul, secretarul administrativ al Asociațiunii noastre din Sibiu, reasumează propaganda noastră culturală ardeleană din trecut și cercă a îndruma pe cea din viitor. Este contra fărâmișării energiilor noastre în cadrele unei întregi serii de organizații, câte s'au creat în timpul din urmă, un gând bun, care se putea și trebuia să se spună cu mai multă îndrăzneală. Unirea bisericăscă o prezintă ca otrăvă îmbiată de statul habsburgic și asta putea să rămână, ori apoi să fi arătat și efectele unirii, cari chiar de loc n'au otrăvit, ci dimpotrivă au înviorat sufletul neamului nostru.

Dicționar maghiar-român, juridic, administrativ și financiar. Arad. 1921. Prețul 30 lei.

Aurel A. Mureșanu, Simion Bărnuțiu. (Retipărire din Transilvania) Sibiu 1921. Prețul 3 lei.

„*Transilvania*“ An. II. nr. 4. (Aprilie) Sibiu. Cu un sumar foarte bogat și interesant. Prețul 10 lei.

„*Lamura*“. Revistă bilunară. An. II. Nr. 7. (Aprilie). Director: Ion Al. Brătescu-Voinști. București (calea Dorobanților 32). Abonamentul 50 lei pe an.

„*Cele trei Crișuri*“. Revistă de cultură. An. II. Nr. 11. (Iunie). Oradea-mare. Apare de 2 ori pe lună. Abonamentul anual 70 lei. Numărul 350.

„*Noua revistă bisericăscă*“. An. III. Nr. 3—4 (Maiu). București (str. Principatele unite 60). Abonamentul anual 50 lei.